

ویردنامه

سیلم

شب قدر را قدر بدانیم

و هر کس به این ارتباط اعتقاد داشته باشد و بر طبق آن حرکت کند، به سرنوشت بسیار مطلوبی نایل می شود.

چرا این شب، شب قدر نامیده شده؟

به این سؤال شش پاسخ می توان داد:

۱. شب قدر به این جهت «قدر» نامیده شده که جمیع مقدرات بندگان در تمام سال در آن شب تعیین می شود. شاهد این معنی سوره دخان است که می فرماید: ما این کتاب مبین را در شبی پر برکت نازل کردیم، و ما همواره انذار کننده بوده ایم. در آن شب که هر امری بر طبق حکمت خداوند تنظیم و تعیین می گردد. (دخان: ۳ و ۴)

این بیان با روایات متعددی هماهنگ است که می گوید: در آن شب مقدرات یک سال انسان ها تعیین می گردد و ارزاق و سرآمد عمرها، و امور دیگر در آن شب مبارک تفریق و تبیین می شود.

البته این امر هیچگونه تضادی با آزادی اراده انسان و مسئله اختیار ندارد؛ چراکه تقدیر الهی به وسیله فرشتگان بر طبق شایستگی ها و لیاقت های افراد، و میزان ایمان و تقوا و پاکی نیت و اعمال آنهاست. یعنی برای هر کس آن مقدر می کنند که لایق آن است، یا به تعبیر دیگر زمینه هایش از ناحیه خود او فراهم شده و این نه تنها با اختیار منافاتی ندارد، بلکه تأکیدی بر آن است.

۲. بعضی نیز گفته اند آن شب را از این جهت شب قدر نامیده اند که دارای قدر و شرافت عظیمی است؛ مانند: «وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ؛ أَنهٗا قدر خداوند را نشناختند». (حج: ۷۴)

۳. گاه نیز گفته اند به دلیل آن است که قرآن با تمام قدر و منزلتش بر رسول والا قدر، و به وسیله فرشته صاحب قدر نازل گردید.

۴. یا اینکه شبی است که مقدر شده قرآن در آن نازل گردد.

۵. یا اینکه کسی که آن شب را احیا بدارد صاحب قدر و مقام و منزلت می شود.

۶. یا اینکه در آن شب، آنقدر فرشتگان نازل می شوند که عرصه زمین بر آنها تنگ می شود، چون تقدیر به معنی «تنگ گرفتن» نیز آمده است، مانند «وَمَنْ قَدَّرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ؛ و أَنهٗا که تنگدستند». (طلاق: ۷)

جمع میان تمام این تفسیرها در مفهوم گسترده «لیلة القدر» ممکن است؛ هرچند تفسیر اول از همه مناسب تر و معروف تر است. (مکارم شیرازی، ج ۲۷: ۱۸۷)

شب قدر کدام شب است؟

تردیدی نیست در اینکه لیلة القدر در ماه رمضان است، چراکه جمع میان آیات قرآن همین معنی را اقتضا می کند. از یک سو می گوید: قرآن در ماه رمضان نازل شده (بقره: ۱۸۵) و از سوی دیگر می فرماید: در شب قدر نازل گردیده.

کارنامه پشت کارنامه بالا می آید، امضا می شود و برمی گردد؛ کارنامه سیاه و سفید اعمال یک سال یک عالمه آدم خاکستری، آن پایین، دست هایشان را بالا گرفته اند و چشم هایشان را به آسمان دوخته اند. هر قطره اشکی که می چکد، پایین نمی افتد، بالا می آید و یک کلمه سیاه از کارنامه صاحب آن چشم را پاک می کند.

ساکنان آسمان ایستاده اند به تماشا. خدا می گوید: اشک این جوان ها را که از عشق من می گیرند. چه دوست می دارم! فرشته ها از هم سبقت می گیرند تا در زلال اشک های جوان، بال و پر بشوید.

فضا پر از نور است، سرشار از عطر حضور فرشته هایی که نازل می شوند و سلام و برکات الهی را بر زمین می پاشند. آدم ها یک جا جمع شده اند تا دسته جمعی رحمت الهی را طلب کنند و غرق نور و عرفان، سالی آسمانی تر و نورانی تر را آغاز کنند.

در این میان، جوان ها کاسه های خالی تر و تمیزتر و بزرگ تری را سر دست گرفته اند تا با پیمانان جان های تشنه شان، می ناب رحمت و غفران را بچشند و بچشانند.

شب قدر است؛ زیباترین شب آفرینش؛ شبی که سرنوشت زمینیان و آسمانیان به هم گره می خورد و رفت و آمد ملایک، دامن دامن نور و سلام و عشق به زمین می آورد.

باید بروم. باید دیوارهای سکوت و فاصله را بشکنم و بال در بال ملایک، تا آسمان رحمتت پر گشایم.

حقیقت شب قدر

«قدر» در لغت به معنای اندازه و اندازه گیری است و «تقدیر» نیز به معنای اندازه گیری و تعیین است؛ اما معنای اصطلاحی «قدر»، عبارت است از ویژگی هستی و وجود هر چیز و چگونگی آفرینش آن و به عبارت دیگر، اندازه و محدوده وجودی هر چیزی «قدر» نام دارد.

در این شب - که شب نزول قرآن به شمار می آید - امور خیر و شر مردم، ولادت، مرگ، روزی، طاعت، گناه و خلاصه هر حادثه ای که در طول سال متناسب با اراده، دعا و قابلیت انسان واقع می شود، تقدیر می گردد. شب قدر، همیشه و هر سال تکرار می شود. عبادت در آن شب، فضیلت فراوان دارد و بهره برداری از آن در نیکویی سرنوشت یک ساله، بسیار مؤثر است.

در این شب، تمام حوادث سال آینده به امام هر زمان ارائه می شود و وی از سرنوشت خود و دیگران با خبر می گردد.

تقدیرات الهی برای انسان جاری می شوند، توجه خاصی شده است که این امر، ارتباط ویژه جهان هستی و انسان را با حق تعالی بیان می کند

ولی در اینکه کدام شب از شب های ماه رمضان است، گفت وگو بسیار است و در این زمینه تفسیرهای بسیاری شده، از جمله شب اول، شب هفدهم، شب نوزدهم، شب بیست و یکم، شب بیست و سوم، شب بیست و هفتم و شب بیست و نهم؛ ولی مشهور و معروف در روایات این است که در دهه آخر ماه رمضان و شب بیست و یکم یا بیست و سوم است، لذا در روایتی می خوانیم که در دهه آخر ماه مبارک پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله تمام شب ها را احیا می داشت و مشغول عبادت بود.

آیا شب قدر در مناطق مختلف، یکی است؟

می دانیم آغاز ماه های قمری در همه بلاد یکسان نیست و ممکن است در منطقه ای امروز اول ماه باشد و در منطقه دیگری دوم ماه. بنابراین، شب قدر نمی تواند یکشب معین در سال بوده باشد؛ چراکه فی المثل شب بیست و سوم در مکه ممکن است شب بیست و دوم در ایران و عراق باشد، و به این ترتیب قاعدتاً هر یک باید برای خود شب قدری داشته باشند. آیا این با آنچه از آیات و روایات معلوم می شود که شب قدر یک شب معین است سازگار است؟

پاسخ این سؤال با توجه به یک نکته روشن می شود و آن اینکه: شب همان سایه نیم کره زمین است که بر نیم کره دیگر می افتد، و می دانیم این سایه همراه گردش زمین در حرکت است، و یک دوره کامل آن در بیست و چهار ساعت انجام می شود. بنابراین ممکن است شب قدر یک دوره کامل شب به دور زمین باشد، یعنی مدت بیست و چهار ساعت تاریکی که تمام نقاط زمین را زیر پوشش خود قرار می دهد شب قدر است که آغاز آن از یک نقطه شروع می شود و در نقطه دیگر پایان می گیرد.

شب قدر در بیانات حضرت آیت الله مجتبی تهرانی (ره)

گاهی هواپیما برای فرود آمدن به طرف فرودگاه می آید ولی به خلبان پیغام می دهند به علت شلوغ بودن و فرود هواپیماهای زیادی در فرودگاه، فعلاً فرود آمدن ممکن نیست. شب قدر هم، ملائکه بر قلب ما نازل می شوند لکن جای خالی برای فرود آمدن پیدا نمی کنند (زیرا قلب ما پر از محبت دنیا، خانه، ماشین، پست و مقام، پول و ثروت و حب معروفیت و مشهوریت و... است) لذا بر می گردند. قلب خودت را از غیر خدا خالی کن تا نور خدا و ملائکه خدا بر قلب تو نازل شود. شخصی به حضرت امیر مؤمنان علی علیه السلام عرض کرد: شما چگونه به این مقام رسیدید؟ حضرت فرمودند: جلوی در خانه دل نشستم و غیر خدا را راه ندادم.

در کندوی زنبورها همیشه چند زنبور ایستاده اند و اگر اجنبی یا زنبوری که روی گل های بدبو نشسته بخواهد داخل شود، جلوی او را می گیرند و نمی گذارند داخل شود، ما هم باید از این زنبورها یاد بگیریم. شخصی نزد آیت الله العظمی اراکی رحمه الله آمد و تقاضای موعظه کرد، آقا از او پرسیدند: شغلت چیست؟ گفت: نجار. آقا به او فرمودند: یک در هم برای خود بساز و بگذار جلوی دلت!

ای یکدله و صد دله، دل یک دله کن

مهر دگران را ز دل خود یله کن

همچنین در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است که شب قدر شب بیست و یکم یا بیست و سوم است. حتی هنگامی که راوی اصرار کرد کدام یک از این دو شب است و گفت: «اگر نتوانم هر دو شب را عبادت کنم کدام یک را انتخاب کنم؟» امام تعیین نفرمود و افزود: چه آسان است دو شب برای آنچه می خواهی.

در روایتی دیگر از امام صادق علیه السلام نیز نقل شده که فرمود: تقدیر مقدرات در شب نوزدهم، تحکیم آن در شب بیست و یکم و امضا در شب بیست و سوم است و به این ترتیب بین روایات جمع می شود.

چرا شب قدر مخفی است؟

بسیاری معتقدند مخفی بودن شب قدر در میان شب های سال یا در میان شب های ماه مبارک رمضان برای این است که مردم به همه این شب ها اهمیت دهند؛ همان گونه که خداوند رضای خود را در میان انواع طاعات پنهان کرده تا مردم به همه طاعات روی آورند، و غضبش را در میان معاصی پنهان کرده تا از همه بپرهیزند، دوستانش را در میان مردم مخفی کرده تا همه را احترام کنند، اجابت را در میان دعاها پنهان کرده تا به همه دعاها رو آورند، اسم اعظم را در میان اسمائش مخفی ساخته تا همه را بزرگ دارند، و وقت مرگ را مخفی ساخته تا در همه حال آماده باشند.

چگونه شب قدر برتر از هزار ماه است؟

ظاهر این است که بهتر بودن این شب از هزار ماه، به سبب ارزش عبادت و احیای آن شب است و روایات فضیلت لیلۃ القدر و فضیلت عبادت آن - که در کتب شیعه و اهل سنت فراوان است - این معنی را کاملاً تأیید می کند. علاوه بر این، نزول قرآن در این شب و نزول برکات و رحمت الهی در آن، سبب می شود که از هزار ماه برتر و بالاتر باشد.

در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است که به علی بن ابی حمزه ثمالی فرمود: فضیلت شب قدر را در شب بیست و یکم و بیست و سوم بطلب و در هریک از این دو، یک صد رکعت نماز به جای آور، و اگر بتوانی، هر دو شب را تا طلوع صبح احیا بدار و در آن شب غسل کن.

ابوحمزه می گوید: عرض کردم: اگر نتوانم ایستاده این همه نماز بخوانم؟ فرمود: نشسته بخوان، عرض کردم: اگر نتوانم؟ فرمود: در بستر بخوان،

سورة قدر، آية ٣

ليلة القدر خير من ألف شهر

شب قدر از هزار ماه ارجمندتر است